

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูหัวหน้าหมวดวิชา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบปลายเปิด (Open-ended) ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามแก่ผู้บริหารโรงเรียน 132 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 123 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.18 และส่งให้ครูหัวหน้าหมวดวิชา จำนวน 660 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 615 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.18 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของผู้บริหารโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 51-60 ปี มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี จบสาขาบริหารการศึกษา ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการอบรม ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ผู้บริหารที่เข้ารับการอบรมจะมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรหรือเอกสารประกอบหลักสูตรหรือสื่อการสอนโดยร่วมทำแผนการสอน

1.2 สถานภาพของครูหัวหน้าหมวดวิชา ครูหัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีอายุราชการระหว่าง 11-15 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เคยได้รับการอบรมประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และ มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรหรือเอกสารประกอบหลักสูตรหรือสื่อการสอน โดยร่วมทำแผนการสอน

2. เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ในด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเตรียมการใช้

การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำโดยมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเภทของข้อมูลคือสภาพการของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหัวหน้าหมวดวิชามีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูล โรงเรียนได้สำรวจความต้องการใช้ข้อมูลจากครูผู้สอน และนำข้อมูลพื้นฐานไปใช้ในการวางแผนการสอน

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่าโรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้คณะครูทราบแนวทางการปฏิบัติ ครูได้รับความรู้โดยศึกษาด้วยตนเองและจากเอกสาร ครูหัวหน้าหมวดวิชาระบุว่าลักษณะการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ที่ดำเนินการคือการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมที่ปฏิบัติคือพิจารณาการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นการปรับรายละเอียดของเนื้อหา มีการปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตร การปรับปรุงสื่อการสอน มีการพิจารณาให้สอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาการจัดทำสื่อการสอนขึ้นมาใหม่ จัดทำให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในหลักสูตร กิจกรรมทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าวผู้สอนจัดทำเอง สำหรับการสร้างเนื้อหาหรือรายวิชาขึ้นมาใหม่ มีการสร้างเนื้อหาหรือรายวิชาใหม่ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในหลักสูตร มีผู้ร่วมจัดทำเช่น ครูวิชาการ ครูหัวหน้าหมวดวิชา

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนจัดหาเอกสารคู่มือให้ครูศึกษาแนวปฏิบัติ แล้วประชุมชี้แจงให้คณะครูทราบ วิธีการที่โรงเรียนใช้ประชาสัมพันธ์หลักสูตรคือประชุมผู้ปกครอง และดำเนินการในช่วงเปิดภาคเรียน

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า โรงเรียนติดต่อประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีการประชุมชี้แจงให้คณะครูทราบแนวปฏิบัติ

การเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ พบว่า โรงเรียนได้สำรวจความต้องการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์จากครูผู้สอน สนับสนุนให้ครูใช้สื่อโดยจัดหาเอกสารหลักสูตร เช่น หลักสูตรคู่มือการใช้หลักสูตร ให้ครูศึกษาเพิ่มเติม

การจัดเตรียมอาคารสถานที่ พบว่า โรงเรียนมีการสำรวจสภาพอาคารเรียน ห้องเรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียน ห้องที่จัดคือห้องวิทยาศาสตร์ ครูหัวหน้าหมวดวิชาระบุว่าครูมีส่วนร่วมในการเตรียมสถานที่ โดยการตกแต่งห้องเรียนของตนเองให้มีบรรยากาศต่อการเรียนรู้ จัดบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ จัดห้องเรียนอย่างถูกสุขลักษณะ เช่น แสงสว่างเพียงพอ การรักษาความสะอาด

การเตรียมบุคลากร พบว่า โรงเรียนสำรวจความถนัดความต้องการในรายวิชาที่ครูต้องการสอน

การจัดครูเข้าสอน พบว่า โรงเรียนกำหนดเกณฑ์ในการจัดครูเข้าสอนตามความรู้ความสามารถ และจัดครูเข้าสอนสอนแทนครูที่ไม่มาสอน

การจัดทำแผนการเรียน พบว่า โรงเรียนจัดให้มีการแนะนำเพื่อเลือกแผนการเรียน และมีการกำหนดรายวิชา/กิจกรรมที่จะเปิดสอน

การเตรียมการเพื่อวัดผลการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนแต่งตั้งบุคลากรเพื่อรับผิดชอบ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการวัดผลและประเมินผล นำผลการวัดและประเมินมาใช้ตัดสินผลการเรียน และมีการจัดทำเครื่องมือวัดผลเอง

การเตรียมการนิเทศติดตามผล พบว่า โรงเรียนได้จัดหาเอกสารคู่มือดำเนินงานให้ครูศึกษาเพิ่มเติม ให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลคือเป็นคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 ด้านการดำเนินการ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนสนับสนุนครูให้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมครอบคลุมในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และทักษะกระบวนการ โดยให้คำปรึกษาแนะนำการจัดกิจกรรม และครูหัวหน้าหมวดวิชามีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน โดยระบุเป้าหมายสำคัญของการสอน กำหนดขั้นตอนการสอนโดยแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ วิธีการประเมินและเกณฑ์กิจกรรมการในการเตรียมการสอนมีการวางแผนการสอนโดยวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมที่จะสอน การจัดการเรียนการสอนใช้วิธีการบรรยาย มีการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสร้างความเข้าใจกับนักเรียนด้วยความรัก ความเมตตา ความเอาใจใส่

การใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนมีการสนับสนุนให้ครูใช้สื่อโดยจัดให้มีการแนะนำและสาธิตการใช้สื่อ และครูหัวหน้าหมวดวิชามีการพัฒนาหรือจัดทำสื่อการเรียน

การสอน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์การสอน สื่อที่จัดทำคือ เอกสารประกอบการเรียนการสอน สำหรับวิธีการประเมินผลและติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน ใช้วิธีการนิเทศการสอน

กิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่าโรงเรียนติดตามดูแลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และครูหัวหน้าหมวดวิชาระบุว่ามีนโยบาย/แผนงาน/โครงการ ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือกิจกรรมประเภทส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการเป็นกิจกรรมวันสำคัญ

การสอนซ่อมเสริม พบว่า โรงเรียนจัดตารางสอนซ่อมเสริมไว้ในคาบเรียนปกติ สัปดาห์ละ 1 คาบ ครูหัวหน้าหมวดวิชามีการสอนซ่อมเสริมทั้งเด็กเก่งและเด็กอ่อน มีการตรวจสอบความรู้ของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ใช้เทคนิควิธีสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม และแบ่งเป็นกลุ่มย่อยในการสอน

การจัดบริการแนะแนว พบว่า โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวโรงเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดบริการคือครูแนะแนว ประเภทกิจกรรมที่จัดคือบริการให้คำปรึกษา

การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนให้คำปรึกษา แนะนำในการปฏิบัติงาน และครูหัวหน้าหมวดวิชาระบุว่าการวัดผลและประเมินผลดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยใช้แบบทดสอบ กำหนดช่วงเวลาในการวัดผล คือ หลังการสอน และนำผลการวัดและการประเมินไปใช้ปรับปรุงการสอนของครู

การนิเทศและติดตามผลการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนดำเนินการการนิเทศภายในโดยผู้บริหาร และครูหัวหน้าหมวดวิชาระบุโรงเรียนใช้วิธีการเยี่ยมชั้นเรียน และกำหนดชวงเวลานิเทศตามความเหมาะสม

2.3 ด้านการประเมินผล

การประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนศึกษาเกณฑ์และวิธีการประเมินผล มีการติดตามกำกับกับการปฏิบัติงานตามแนวทางที่โรงเรียนกำหนด โดยใช้แบบบันทึกการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนกำหนดให้ครูวิชาการโรงเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินผลโดยกำหนดเวลาประเมินภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทั้งได้นำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน

3. เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงาน ในด้านการเตรียมความพร้อม การดำเนินงาน และด้านการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเตรียมความพร้อม

ปัญหาการเตรียมความพร้อมผู้บริหารโรงเรียน ระบุว่าปัญหาในการจัดทำข้อมูลพื้นฐานคือครูไม่มีเวลาในการดำเนินการ ปัญหาคือส่วนการพัฒนาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ขาดเอกสารและแหล่งค้นคว้า สำหรับการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ ขาดงบประมาณและงบประมาณไม่เพียงพอ จำนวนในการเตรียมสถานที่ห้องเรียนไม่เพียงพอ ส่วนการเตรียมบุคลากรและการจัดครูเข้าสอน ปัญหาคือครูผู้สอนมีวุฒิไม่ตรงตามวิชาที่สอน และครูมีจำนวนจำกัดไม่สามารถจัดครูเข้าสอนได้ตามวุฒิ ตามความถนัดและตามความสมัครใจ ส่วนปัญหาจัดทำแผนการเรียนโรงเรียนไม่สามารถเปิดสอนรายวิชาต่าง ๆ ได้หลากหลาย โรงเรียนไม่มีบริการทดสอบที่มีมาตรฐานในการวัดผลและประเมินผล มีปัญหาในเรื่องครูขาดทักษะในการวิเคราะห์แบบทดสอบ และขาดการวางแผนเพื่อการนิเทศในการนิเทศและติดตามผล

ปัญหาการเตรียมการใช้หลักสูตรครูหัวหน้าหมวดวิชา ระบุว่าการจัดทำข้อมูลพื้นฐานมีปัญหาคือครูไม่มีเวลาในการดำเนินการ ขาดวิทยากรให้ความรู้แก่ครูเพื่อเตรียมการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีปัญหาในเรื่องการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสอนตามเนื้อหาในหนังสือเรียนแบบเรียนและเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ในการปรับปรุงสื่อการสอนและจัดทำสื่อการสอนขึ้นใหม่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปรับสื่อการสอนและขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดทำสื่อการสอนขึ้นใหม่ ขาดข้อมูลและแนวทางการสร้างเนื้อหาหรือรายวิชาใหม่ ในการสร้างเนื้อหาหรือรายวิชาขึ้นใหม่ ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร การจัดเตรียมสถานที่มีจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่สามารถกำหนดรายวิชา/กิจกรรมได้อย่างหลากหลายในการจัดทำแผนการเรียน

3.2 การดำเนินงานการใช้หลักสูตร

ปัญหาการดำเนินงานการใช้หลักสูตรผู้บริหารโรงเรียน ระบุว่าโรงเรียนมีปัญหาในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนคือเอกสารสำหรับค้นคว้าไม่เพียงพอ และขาดบุคลากรที่จบสาขาวิชาแนะแนวโดยตรงในการจัดบริการแนะแนว ขาดงบประมาณและวัสดุในเรื่องสื่อการเรียนการสอน สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมได้

อย่างหลากหลายและขาดงบประมาณในการสนับสนุน เกี่ยวกับการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน ผู้ได้รับมอบหมายขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการนิเทศ

ปัญหาการดำเนินงานการใช้หลักสูตรครูหัวหน้าหมวดวิชา ระบุว่าจัดการเรียนการสอน มีปัญหาคือครูไม่สามารถจัดกิจกรรมให้ครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด โรงเรียนมีงบประมาณจำกัดในการใช้สื่อการเรียนการสอน ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายให้สนองความต้องการของนักเรียนได้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เวลาในการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ ขาดเครื่องมือในการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนไม่ได้มาตรฐาน

3.3 การติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

ปัญหาการประเมินผลการเตรียมการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน ระบุว่าขาดเครื่องมือในการติดตามผล

ปัญหาการประเมินผลการดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน ระบุว่าขาดการติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพและปัญหาการดำเนินงานการใช้หลักสูตร ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่น่าอภิปราย ดังนี้

ด้านการเตรียมการ

การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน จากการวิจัยพบว่าการสำรวจความต้องการข้อมูลที่ครูจะต้องนำไปใช้ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการเรียน ประเภทของข้อมูลคือ สภาพการของครู นักเรียนและผู้ปกครอง ผู้วิจัยเห็นว่าการทำงานของโรงเรียนได้ดำเนินการเหมาะสมแล้ว เพราะข้อมูลพื้นฐานเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ยิ่งในการวางแผนการสอนของครู และวางแผนบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เก็บรวบรวมและจัดเก็บอย่างมีระบบเพื่อความสะดวกและง่ายต่อการนำไปใช้ นอกจากข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาแล้ว โรงเรียนควรจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมด้วย เช่น สภาพของสังคมที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียน แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อการใช้หลักสูตรให้ประสิทธิภาพ ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า หลักสูตรจะสำเร็จได้ต้องมีปัจจัยหลาย ๆ อย่างเสริม ผู้บริหารต้องสำรวจปัจจัยสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการใช้หลักสูตรหรือไม่ ส่วนปัญหาครูไม่มีเวลาดำเนินการจัดทำอาจจะเพราะครู

ผู้สอนมีงานสอนเต็มเวลาอยู่แล้ว ทั้งสอนประจำและสอนซ่อมเสริม หรือไม่เข้าใจในเรื่องระบบข้อมูลพื้นฐาน ทำให้ไม่ยอมดำเนินการในเรื่องนี้ไปด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการแก้ปัญหา น่าจะมีการทำความเข้าใจเรื่องนี้ โดยมีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ แล้วจัดตั้งเป็นคณะทำงานเพื่อช่วยกันจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนด้วยเช่นกัน เพื่อขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลอีกส่วนหนึ่ง จะทำให้การจัดทำข้อมูลพื้นฐานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงให้ครูทราบแนวปฏิบัติ และให้ครูได้ศึกษาด้วยตนเองจากเอกสาร การพัฒนาหลักสูตรที่ดำเนินการส่วนใหญ่ เป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สอนจัดทำเอง ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เป็นความพยายามที่จะให้ผู้เรียนเกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นและเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นด้วย มีลักษณะการดำเนินการหลายประเภทด้วยกันคือ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับรายละเอียดของเนื้อหา การปรับปรุงและสร้างสื่อการสอนขึ้นใหม่ การสร้างเนื้อหาหรือรายวิชาขึ้นใหม่ ปัญหาการดำเนินการเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นโดยภาพรวมคือครูขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งที่ควรจะทำเป็นลำดับแรกขณะนี้คือการสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาคือครูขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่น ประกอบกับให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรให้เกิดขึ้นกับครู (ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร, 2539) ให้ครูสามารถเลือกใช้วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้หลาย ๆ วิธีนอกเหนือจากการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งจัดหาเอกสารสำหรับศึกษาค้นคว้าให้อย่างเพียงพอ

การจัดเตรียมสถานที่ จากการวิจัยพบว่า มีการสำรวจสภาพความพร้อมของโรงเรียน เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน จำนวนห้องเรียน จำนวนนักเรียน มีการจัดเตรียมห้องเรียนที่เป็นเอกเทศเฉพาะวิชาด้วย เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ครูผู้สอนก็มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมโดยตกแต่งห้องเรียน สถานที่ให้เหมาะกับการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2535) พบว่าสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่มีผลต่อการสอนของครู สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดเตรียมสถานที่เป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งโรงเรียนจัดได้เหมาะสมแล้ว การจัดห้องเรียนให้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามการจัดกิจกรรมการสอน และจัดให้ถูกสุขลักษณะ รักษาความสะอาด

ในห้องเรียนให้น่าอยู่ สอดคล้องกับคำกล่าวของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2536) ว่าการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ จะเป็นการพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร ห้องเรียนที่เป็นเอกเทศก็มีความจำเป็นเช่นเดียวกัน เพราะวิธีการเรียนรู้และธรรมชาติของแต่ละวิชาไม่เหมือนกัน จึงควรให้ความสำคัญต่อห้องเรียนประเภทนี้ด้วย เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคหกรรม เป็นต้น และผู้วิจัยเห็นว่าห้องสมุดเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โรงเรียนควรจัดให้มีห้องสมุดที่มีคุณภาพและมีคุณค่า ดังที่กรมวิชาการ (2535) กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดให้มีห้องสมุด มุมหนังสือ แหล่งการเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า หากความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตร ทั้งยังเป็นแหล่งค้นคว้าทั้งของนักเรียนและของครูผู้สอนด้วย

การจัดเตรียมบุคลากร จากการวิจัยพบว่า มีการสำรวจความถนัด ความต้องการในรายวิชาที่ครูต้องการสอน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติได้เหมาะสมแล้ว เพราะการจัดวางตัวบุคคลให้ตรงกับความสามารถ ความถนัดนั้นจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเต็มใจ และปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น และมีความพร้อมที่จะปฏิบัติ ทั้งผู้บริหารและครูต้องเข้าใจเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ จะต้องทำการเตรียมการ มีความเข้าใจจุดหมาย หลักการ โครงการสร้างของหลักสูตรให้ชัดเจน ต้องศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือ แผนการสอนอย่างละเอียด เพื่อจะได้เตรียมการสอน จัดหาวัสดุหลักสูตรที่ต้องนำมาใช้ในบทเรียนให้พร้อม ซึ่งสอดคล้องกับ อารง บัวศรี (2532) กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนจะเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลว เพราะเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน ดังนั้นก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้ครูจะต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร ปัญหาครูผู้สอนมีวุฒิไม่ตรงตามรายวิชาที่สอนเป็นข้อจำกัดของโรงเรียน ที่ผู้บริหารจะต้องจัดตามความเหมาะสมมากที่สุดเป็นลำดับแรกซึ่งเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ผู้บริหารต้องชี้แจงและขอความร่วมมือจากต้นสังกัดในการจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับสาขาวิชาที่ต้องการอย่างเร่งด่วน นอกจากนั้นอาจจะหาครูมาสอนแทนเป็นการชั่วคราวโดยใช้วิธีจ้างวิทยากรจากภายนอกหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากครูในกลุ่มโรงเรียนมาช่วยสอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลน

การจัดทำแผนการเรียน จากผลการวิจัยพบว่ามีกำหนดรายวิชา/กิจกรรมที่จะเปิดสอน และจัดให้มีการแนะแนวเพื่อเลือกแผนการเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการปฏิบัตินี้เหมาะสมแต่ไม่ถูกต้องนัก เพราะในการจัดทำแผนการเรียนโรงเรียนต้องคำนึงถึงความพร้อมในด้านบุคลากรเป็นสำคัญ เนื่องจากหลักสูตรได้กำหนดโครงสร้าง รายวิชาต่าง ๆ ไว้อย่างหลากหลาย เพื่อให้

นักเรียนตัดสินใจเลือกเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของตน (คู่มือการดำเนินงานการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) แต่ด้วยข้อจำกัดของโรงเรียนในเรื่องศักยภาพของครู จำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดตามความสามารถของครู ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรจะเป็นผู้จัดหาครูวิทยากรภายนอกมาสอน ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่โรงเรียนไม่สามารถเปิดสอนรายวิชาต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายได้ด้วย ส่วนการจัดให้มีการแนะนำเพื่อเลือกแผนการเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินการเหมาะสมแล้ว เพราะครูแนะนำจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้นักเรียนได้ทราบและเลือกในสิ่งที่ตรงกับความถนัด ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตรงกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนด้วย

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนได้แต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบการวัดและประเมิน ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมแล้ว เพราะผู้รับผิดชอบในการวัดผลและประเมินผลการเรียน จะต้องทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ครู (คู่มือการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา, 2536) ด้วย อาจจะใช้วิธีประชุม อบรม สัมมนา จัดทำคู่มือการวัดผลและประเมินผลขึ้น เพื่อครูผู้สอนจะมีความรู้ความเข้าใจตรงกัน มีแนวปฏิบัติเดียวกันโดยตลอด เพราะระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ข้อความไม่ได้ระบุรายละเอียดอย่างชัดเจนทุกวรรคตอน การทำความเข้าใจในแนวปฏิบัติก่อนจะทำให้การปฏิบัติงานด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนมีความถูกต้องและเหมือนกันทั้งโรงเรียน โรงเรียนจึงดำเนินการในขั้นตอนนี้ได้ดี อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลการเรียนโรงเรียนนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงงาน เป็นการถูกต้องแล้วเพราะข้อมูลจากการวัดผลและประเมินผลมีประโยชน์มากมาย เช่น ฝ่ายบริหารงานวิชาการสามารถไปใช้ปรับปรุงมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียน ผลของการวัดผลและประเมินผลจะทำให้ทราบถึงสถานภาพการจัดการศึกษาที่แท้จริง ทั้งของผู้เรียนและของนักเรียน จึงนำมาใช้เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครู ปัญหาการขาดทักษะ ในการวิเคราะห์แบบทดสอบของครู ซึ่งมีปัญหาต่อการสร้างเครื่องมือวัดผล ผู้วิจัยเห็นว่าหากครูได้รับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการวิธีการวัดผล เช่น การจัดทำแบบทดสอบ ลักษณะที่ดีของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลอย่างชัดเจน ช่วยให้ครูมองเห็นการสร้างเครื่องมือวัดผลได้ตลอดแนวว่าแบบทดสอบมีความเป็นมาอย่างไร จุดประสงค์ข้อใดมีความสำคัญมากน้อยแค่ไหน การวิเคราะห์แบบทดสอบของครูก็จะต้องอาศัยตามแนวทางนั้นด้วย จึงเป็นหน้าที่ที่โรงเรียนจะต้องประสานงานกับผู้รับผิดชอบด้านนี้จัดให้มีการ

ประชุมอบรม และให้ครูสามารถสร้างผลงานชิ้นงานที่ได้มาตรฐานจากการอบรมได้ด้วย ก็จะสร้างความมั่นใจแก่ครูในการวิเคราะห์และสร้างแบบทดสอบของครูในโอกาสต่อไป

ด้านการดำเนินการ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าการสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัยและทักษะกระบวนการ โดยให้คำปรึกษาแนะนำ การปฏิบัติดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับ จุดเน้นของหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ (คู่มือการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา, 2536) นอกจากนั้นในการจัดการเรียนการสอนได้มีการระบุเป้าหมายสำคัญของการสอน เช่น สอนให้ลงมือปฏิบัติ สอนให้เข้าใจ การสรุปใจความสำคัญ มีการแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การสอนก่อนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก แยมปาน (2530) ที่พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก จะมีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนทำการสอน สำหรับวิธีการประเมินผลและเกณฑ์ มีการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาแล้ววางแผนการสอน กำหนดรายละเอียดในแนวการสอนหรือแผนการสอน ตั้งแต่จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระสำคัญของเรื่องที่จะสอน สื่อการสอน วิธีการสอน/กิจกรรม แบบฝึกหัด กำหนดเครื่องมือและวิธีการวัดผล ขณะสอนก็มีการสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ ด้วยความรัก ความเมตตาเอาใจใส่ต่อนักเรียน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูได้ดำเนินการสอน ถือเป็นกรดำเนินการตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ครูจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา โดยมีการเตรียมตัวและวางแผนอย่างมีระบบ ดังที่ สุมณ อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ (2531) กล่าวว่า การเตรียมการสอนของครู คือการศึกษาแผน การศึกษาและคู่มือครูก่อนสอนทุกครั้ง รวมทั้งจัดทำแผนการสอน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียน การสอน จัดเครื่องมือตลอดจนการวัดผล ซึ่งเป็นความจำเป็นที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอน บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่กรมวิชาการ (2534) กล่าวว่า เพื่อให้หลักสูตรเป็นตัวนำในการจัดการเรียนการสอน จึงได้เสนอแนะแนวดำเนินการสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ฉะนั้นการศึกษาแนวการใช้หลักสูตร โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ของรายวิชาและการสอนในแต่ละครั้ง จึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามพบว่าครูใช้การบรรยายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีการแนะนำและสาธิตการใช้สื่อ ให้เหมาะสมกับการเนื้อหาและจุดประสงค์ของการสอน สื่อส่วนใหญ่ที่ครูใช้คือเอกสารประกอบการเรียนการสอน ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาตนเอง

ตลอดเวลา ดังที่ วิจิตร วรตบางกูร และ คณะ (2520) กล่าวว่า เนื้อหาความรู้ในวิชาต่าง ๆ ได้เพิ่มมากขึ้นและได้รับการปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลา แม้ครูผู้สอนจะมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ตนสอนอยู่อย่างดีแล้วก็ตาม การติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าทางวิชาการในด้านเนื้อหาที่ตนสอนนับว่าจำเป็น ส่วนการประเมินผลและติดตามผลการใช้สื่อการสอนมีการนิเทศการสอนการดำเนินการสอนและการใช้สื่อของการสอนของครู ดูเหมือนว่าครูไม่เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงการสอนที่ดีขึ้น เพราะวิธีสอนที่ผู้สอนเลือกใช้จะต้องพิจารณานำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน และเลือกใช้สื่อหลายประเภทเพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ไม่ควรเน้นเนื้อหาอย่างเดียวแต่ควรคำนึงถึงการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มหลักสูตรไทยระดับมัธยมศึกษา (วิชัย วงษ์ใหญ่) กล่าวว่า การจัดการกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมจะต้องตระหนักในหลักการว่าเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน คือให้รู้จักวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่จะนำไปสู่ผลในอนาคต มองอย่างกว้างไกล และการออกแบบกิจกรรมต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้การวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ คือรู้จักสร้างทางเลือกที่หลากหลาย กระบวนการฝึกปฏิบัติต้องมีความยืดหยุ่น รู้จักวิธีการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงวิธีการให้เหมาะสมแต่คงยึดถือหลักการ ครูจึงควรพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ หากว่าครูได้พยายามปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนตามที่กล่าว พร้อมทั้งมีการเตรียมการสอนด้วยแล้ว น่าจะแก้ปัญหาที่ครูขาดทักษะในการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนแต่ละครั้งได้เป็นอย่างดี ส่วนเอกสารและคู่มือที่มีไม่เพียงพอเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบ เช่น สปจ. หรือ สปอ. เพื่อจัดหาให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการจัดการกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ กิจกรรมที่โรงเรียนจัดนอกเหนือที่ระเบียบกระทรวงฯ กำหนดคือกิจกรรมวันสำคัญ และมีการติดตามดูแลการจัดการกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินการของโรงเรียนแม้จะถูกต้อง แต่การเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน จำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องมีประสบการณ์ที่จะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเป็นส่วนที่จะช่วยนักเรียนในส่วนนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากความก้าวหน้าทางวิชาการแล้ว โรงเรียนควรจัดชมรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวดำเนินการของ สปช. (2538) ว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษา จะต้องร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องมีการจัดกิจกรรมสนับสนุนงานวิชาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น การบริการแนะแนว การสอนซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมอิสระ และกิจกรรมสนับสนุนงานวิชาการอื่น ๆ ตามที่โรงเรียนเห็นสมควร ปัญหาที่โรงเรียนประสบคือไม่สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย สาเหตุนี้อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดเรื่องจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพออยู่แล้ว ภาระการสอนมีเต็มมือ หากให้เวลาในส่วนนี้มากเกินไปอาจทำให้งานสอนซึ่งเป็นงานหลักขาดประสิทธิภาพได้ อย่างไรก็ตามโรงเรียนอาจจะแก้ปัญหา โดยการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาช่วยสำหรับบางกิจกรรมหรือ โรงเรียนควรจัดลำดับของความต้องการ ความสนใจของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นหลัก เพื่อจัดกิจกรรมสนองความต้องการของนักเรียนกลุ่มใหญ่

การจัดสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดตารางสอนซ่อมเสริมไว้ในคาบเรียนปกติ สัปดาห์ละ 1 คาบ โดยสอนทั้งเด็กเก่งและเด็กอ่อน สอนเป็นกลุ่มย่อยและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสอน และให้มีการตรวจสอบความรู้ของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการดำเนินการของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่งเพราะการสอนซ่อมเสริม เป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้พัฒนาไปในทางที่เหมาะสมกับความสามารถและศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน การสอนเป็นกลุ่มย่อยก็เป็นการสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดนักเรียนที่มีปัญหาหรือพัฒนาการในระดับเดียวกันหรือเหมือนกันสามารถใช้วิธีสอนเดียวกันได้ นอกจากนั้นเพื่อนที่มีปัญหาเหมือนกันก็สามารถช่วยกันทำความเข้าใจในบทเรียนได้เช่นเดียวกัน ปัญหาจากการจัดการสอนซ่อมเสริมพบว่าครูมีเวลาในการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ ด้วยเหตุที่การสอนซ่อมเสริมเป็นหน้าที่ที่ครูทุกคนต้องปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่ามียุทธวิธีที่จะสามารถแก้ปัญหาได้กล่าวคือ การให้นักเรียนช่วยสอนกันเอง โดยให้นักเรียนที่เก่งช่วยสอนนักเรียนอ่อน หรือให้นักเรียนที่เรียนในระดับสูงกว่า ทั้งนี้ครูต้องชี้แจงให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้เข้าใจวิธีการด้วย รวมทั้งเป็นที่เล็งอยู่ด้วยตลอด ความตั้งใจจริงและเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนของนักเรียน เชื่อว่าจะสามารถทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การจัดบริการแนะแนว จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน จัดประชุมชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับการแนะแนวแก่ครู โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้ดำเนินการ บริการที่จัดคือบริการให้คำปรึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนได้ดำเนินการจัดบริการแนะแนวได้เหมาะสม กล่าวคือการจัดบริการแนะแนวเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนต้องดำเนินการเพื่อ

ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถตัดสินใจ ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากโรงเรียนสามารถดำเนินการครบทั้ง 5 บริการคือบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล บริการสนเทศ บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามและประเมินผล และบริการให้คำปรึกษาเป็นบริการที่โรงเรียนได้ดำเนินการอยู่แล้ว นับว่าสอดคล้องกับหลักการแนะแนวของ สบช. ตามคู่มือการดำเนินงานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (2536) ซึ่งกล่าวว่าการแนะแนวต้องจัดให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัว/สังคม ส่วนปัญหาที่พบคือขาดบุคลากรที่จบสาขาการแนะแนวมาโดยตรง การจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนครูแนะแนวจะมีหน้าที่เป็นผู้ดำเนินงาน มีหน้าที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติงานแนะแนว พัฒนางานแนะแนวของโรงเรียน ผู้รับผิดชอบงานแนะแนวส่วนใหญ่ หน่วยงานต้นสังกัดจะให้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมอบรมความรู้ด้านการแนะแนวทุกคน ผู้วิจัยเห็นว่าครูแนะแนวจำเป็นต้องพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านให้เป็นนักวางแผนและดำเนินการตามกระบวนการแนะแนวอย่างเป็นระบบอย่างครบวงจรและอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน โรงเรียนจึงควรสนับสนุนให้ครูได้ร่วมเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับงานแนะแนวเพิ่มเติมจากหน่วยงานอื่น เช่น สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย สถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรือได้ศึกษาต่อเพิ่มเติมด้านการแนะแนวโดยตรง

การนิเทศติดตามผล จากการวิจัยพบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนมีการจัดหาเอกสาร คู่มือการดำเนินการให้ครูศึกษาเพิ่มเติม ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนดำเนินการได้เหมาะสม เพราะการทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศติดตามผล จะเป็นผลดีในการปฏิบัติงานทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความรู้ ความเข้าใจ สร้างความมั่นใจให้ครูเห็นคุณค่าของการนิเทศติดตามผลให้เกิดขึ้นกับครู อาจมีการอบรมหรือศึกษาเอกสารเพิ่มเติมจากนั้นก็มีการมอบหมายงานที่ชัดเจนโดยแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ เพราะครูผู้สอนมักจะไม่ยอมรับความสามารถของครูในระดับเดียวกัน วิธีนี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจยิ่งขึ้น การสามารถนำครูเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศได้ก็จะถูกต้องตามหลักการของ สบช. ว่าการนิเทศภายใน เป็นความพยายามของบุคลากรภายในโรงเรียนในการร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรและหาทางปรับปรุงแก้ไขเมื่อมีปัญหา ดังนั้นผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่ทั้งผู้สนับสนุนเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นผู้นิเทศเองเพื่อตรวจสอบการนำหลักสูตรไปใช้อย่างถูกต้อง ปัญหาการขาดการวางแผนในการนิเทศ การดำเนินงานขั้นตอนนี้ผู้บริหารจะต้องเป็นตัวจักรสำคัญ โดยกำหนดโครงการนิเทศไว้ให้ชัดเจน มีคณะทำงาน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานว่าจะนิเทศเพื่ออะไร นิเทศอย่างไร ใครจะเป็นผู้นิเทศกับใคร และเวลาไหน

ดั่งที่ สนานจิตร สุคนทรทรัพย์ (2539) กล่าวว่า การวางแผนจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ มีการศึกษาสภาพเดิม กำหนดสภาพใหม่ โดยยึดหลักในการวางแผนการนิเทศต้องให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และเพื่อปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพของครูด้วย

การประเมินผลการใช้หลักสูตร

การประเมินผลการเตรียมการใช้และการใช้หลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่ามีการศึกษาเกณฑ์วิธีการประเมิน ติดตามกำกับ การปฏิบัติงาน มีผู้ดำเนินการคือครูวิชาการโรงเรียน กำหนดให้ประเมินภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยใช้แบบบันทึกการปฏิบัติงาน การดำเนินการของโรงเรียนเพื่อประเมินผล มีความสำคัญต่อการนำหลักสูตรไปใช้อย่างยิ่ง เพราะได้ทราบและตรวจสอบถึงสภาพการจัดเตรียม การดำเนินการ ว่ามีความสมบูรณ์ตามแผนงาน/โครงการ สามารถปฏิบัติไปตามแผนงานหรือไม่ มีอะไรที่โรงเรียนจะต้องแก้ไขเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุถึงเป้าหมายของหลักสูตร นอกจากนั้นได้มีการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน นับว่าเป็นประโยชน์เพราะจะได้ใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับในการดำเนินงานครั้งต่อไป ส่วนการขาดเครื่องมือในการประเมินผล เป็นปัญหาที่จำเป็นที่ผู้บริหารต้องหาทางแก้ไข เพราะการประเมินผลจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการดำเนินการ การสร้างเครื่องมือการติดตามผล และสรุปผลการดำเนินงานที่ดี จะทำให้โรงเรียนทราบข้อมูลที่มีคุณภาพและถูกต้อง ดั่งที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) กล่าวว่า การติดตามผลเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนด เพื่อช่วยในการแก้ปัญหา ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานมีบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จึงควรได้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการประชุม อบรม สัมมนา ให้ความรู้แก่ครูเพื่อให้เข้าใจใน ความสำคัญและความจำเป็นต่อการประเมินผลการเตรียมการ และการดำเนินการใช้หลักสูตร และทักษะในการสร้างเครื่องมือการติดตามผล ซึ่งควรจะเป็นความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน เพราะงานจะประสบผลดีได้ก็ด้วยความเข้าใจความเห็นชอบของผู้ร่วมงานทุกคน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ควรจะมีนโยบายการจัดสรรบุคลากรตามความขาดแคลนตามสาขาวิชาของโรงเรียน และการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรแบบเข้มในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้จบในสาขาวิชาโดยตรง ให้หันตามกำหนดเวลาต่อการนำไปใช้ด้วย

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

1. ควรจัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง กับ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้สอน ให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล และการนิเทศติดตามผล เพื่อการนำหลักสูตรไปใช้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ควรมีการจัดสรรอัตราค่าจ้างของบุคลากร ให้เหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียนอย่างแท้จริง โดยคำนึงถึงความขาดแคลนอัตราค่าจ้างครู การขาดแคลนครูตามสาขาวิชา ตามลำดับ
3. ควรมีการจัดสรรงบประมาณ เอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนอย่างรวดเร็วและทันต่อการนำไปใช้
4. ควรมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

1. ควรมีการประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อขอความช่วยเหลือ สนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณ เอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และติดตามต่อกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานประกอบการ สถาบันราชภัฏ เป็นต้น
2. ควรจัดให้มีการอบรม ประชุมสัมมนา ผู้บริหารโรงเรียน และครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ไปใช้อย่างชัดเจนและด้วยความมั่นใจ
3. ควรกำหนดแผนการนิเทศ ติดตามผล การนำหลักสูตรไปใช้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียน

1. ควรมีการประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอน ประสานงานกับบุคลากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อติดต่อเป็นวิทยากรจากภายนอก
2. สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรม ประชุมสัมมนา เรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ที่หน่วยงานต้นสังกัดหรือสถาบันที่

เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นจัดอบรมขึ้น มีการนำเสนอความรู้ที่ได้รับจากการประชุมอบรม แก่คณะครูในโรงเรียน รวมทั้งมีการติดตามผลการนำไปใช้

3. ให้ขวัญกำลังใจแก่บุคลากรในโรงเรียน ยกย่องผลงาน กล่าวชมเชยให้กำลังใจ ทั้งเผยแพร่ผลงานให้ทราบ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจและความมั่นใจในการปฏิบัติงาน

4. มีแผน/โครงการการนิเทศติดตามผล การเตรียมการ การดำเนินการ การประเมิน ผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการดำเนินงานใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานการนำหลักสูตรไปใช้

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การประเมินผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย